

більш успішного виявлення тенденцій рецидивної злочинності та її попередження. Це представляється нагальною потребою для підвищення ефективності системи ресоціалізації та соціальної адаптації осіб, що вчинили злочини, та попередження їхньої подальшої злочинної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Кудрявцев В. Н. Стратегия борьбы с преступностью / В. Н. Кудрявцев // Вестник Российской Академии наук. – 2003. – Т. 73. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vivovoco.astronet.ru/>
2. Маслоу А. Мотивация и личность. – Спб., 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/>
3. Соколова Е. Т. Психологическое исследование личности: проективные методики / Е. Т. Соколова. – М., 2002. – 150 с.
4. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М., 2002. – 490 с.

Науковий керівник: старший викладач Ілько С.А.

Ващенко Олена В'ячеславівна
студентка IV курсу
соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВПЛИВ НЕФОРМАЛЬНИХ КРИМІНОГЕННИХ ГРУП

Як свідчить статистика, понад 70% злочинів неповнолітні вчиняють у групі. Враховуючи неповноту статистичної інформації, можна стверджувати, що вчинення злочину підлітком-одинаком – швидше виняток, аніж правило. Але і в таких випадках завжди наявний вплив на неповнолітнього правопорушника найближчого соціального оточення, групи з антисоціальною спрямованістю, до якої він належить чи належав раніше. Слід також відзначити, що участь у групі і співучасть у вчиненні злочину для підлітків у значній кількості випадків не збігаються, тобто не виключена різниця соціальної ролі, виконуваної в неформальній групі та при вчиненні конкретного злочину.

Проведені дослідження свідчать, що злочинні групи неповнолітніх виникають, переважно, на основі неформальних груп або «груп дозвілля». Це пов'язано з такими елементами підліткової психології, як підвищена схильність до навіювання та наслідування, несталість емоційно-вольової

сфери, орієнтованість на групу, домінування потреби у спілкуванні з однолітками та переоцінка значимості їх схвалення, некритичність оцінки своїх переваг і недоліків та ін [1].

За даними психологічних досліджень, учасників злочинних груп неповнолітніх та молоді первісно об'єднувало: сусідство по будинку – 30,4%, проживання на одній вулиці – 24.8%, спільне навчання та робота – 16% [2]. Їх антисуспільна спрямованість зумовлювалася необхідністю задоволення потреби в спілкуванні при наявній вузькості, обмеженості інтересів невмінні організувати свій вільний час, що посилювалося комплексом об'єктивних причин та утрудненнями у нормативному проведенні часу. На кожному етапі формування злочинної групи неповнолітніх можлива переорієнтація її на позитивний розвиток, але для цього необхідно створення відповідних сприятливих умов її функціонування в соціумі. Покинувши напризволяще, «дозвільна» група з великою ймовірністю може стати криміногенною, вчиняючи спочатку малозначні протиправні дії, спричинені бешкетуванням та пустощами, потім – правопорушення корисливого і корисливо-насильницького характеру, нарешті – злочини. У процесі переростання антисуспільної групи неповнолітніх і молоді у злочинну в ній відбуваються важливі зміни: зменшується кількість учасників та підвищується ступінь їх ідентифікації з групою («ми» на відміну від «вони»); зростає питома вага осіб із негативними соціально-моральними, склад групи стає більш різноманітним за соціальним складом, учасники все більше часу проводять у місцях із кримінальним забарвленням. Кримінальні групи створюються, як правило, не одразу, не на порожньому місці. Спочатку вони мають так званий перед кримінальний характер і у такому разі кажуть про створення групи кримінального ризику і її члени балансують на грані скоєння тяжких злочинів. Члени таких груп підкоряють свою поведінку спільним корисливим інтересам: де і як добути гроші, готовність до насильницьких дій, пристрасть до наркотиків, спиртного.

Колишні угруповання підлітків чисельністю до ста осіб з певними ознаками розрізнення – черепами, металевими відзнаками тощо – втрачають сенс. Створюються мобільні групи з 10-20 осіб, які «працюють» під керівництвом дорослих, хоча в багатьох випадках вони виявляють і власну ініціативу [3].

Злочинність, будучи складовою частиною суспільства, взаємодіє з іншими соціальними явищами. Більше того, на думку деяких кримінологів, окремі форми дозлочинної антисуспільної поведінки, за своєю сутністю являють собою поживний ґрунт злочинності та в якості „фонових» явищ злочинності становлять додаткову проблему предмета кримінології. Отже, в якості фонового явища можна оцінювати такі стійкі неформальні групи: учасниками яких є особи (принаймні одна), схильні до антисоціальної

поведінки чи хоча б висловлювань, в особливості повнолітні та суспільно досвідчені; внутрішньо чи зовнішньо конфліктні, яким властива жорстка конкурентна боротьба за членство чи лідерство, котра точиться усередині групи або поміж різними групами.

Також, необхідно зазначити, що державний вплив на структурування вільного часу молоді здебільшого вичерпується правовими заборонами, що не завжди нею усвідомлюються і в повному обсязі виконуються. Сукупність малих неформальних соціальних груп, до складу яких постійно чи тимчасово включається неповнолітній, здатна відігравати таку ж або більшу роль у його соціалізації, як й інші соціальні інститути. Наприклад, такий вчений, як В.В. Голін вважав, що злочинність неповнолітніх є, головним чином, результатом неправильного соціального і сімейного виховання, чужого впливу та поганого прикладу, причому дві останні причини безпосередньо стосуються впливу «вулиці» [4].

Підводячи підсумки, необхідно зазначити, що за статистичними даними великий відсоток злочинів неповнолітніх вчиняються у групі. Деякі науковці вважають, що особистісні та фізіологічні риси, властиві молодому віку є сприятливими не лише для полегшеного формування організованих злочинних груп під керівництвом більш досвідченого злочинця, а й для ведення злочинної діяльності. Тож найбільш поживним для групової злочинності ґрунтом є підстави вважати саме ще не повністю соціалізоване молодіжне середовище, а не середовище досвідчених злочинців-професіоналів. Передумови цього криються у особливостях мотивації сучасної української молоді, які слід визначати за допомогою соціологічних методів.

Список використаних джерел:

1. Яницька Н.В. Групова корисливо-насилююча злочинність молоді та її попередження: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.08 / Яницька Н. В. – Київ. – 2000. – 22 с.
2. Моргун, О. С. Кримінально-психологічні особливості злочинності неповнолітніх / О. С. Моргун // Наше право : Спеціалізоване видання. – 2012. – № 3. – ч. 1. – С. 151-157.
3. Коваленко І. В. Актуальні кримінологічні аспекти деліктної поведінки неповнолітніх // Юридична Україна. – 2004. – № 6. – С. 57–59.
4. Голіна В., Ємельянов В., Петрюк П. Проблеми боротьби зі злочинністю неповнолітніх з психічними аномаліями // Право України. – 2005. – № 10. – С. 74–76.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Федчун Н. О.